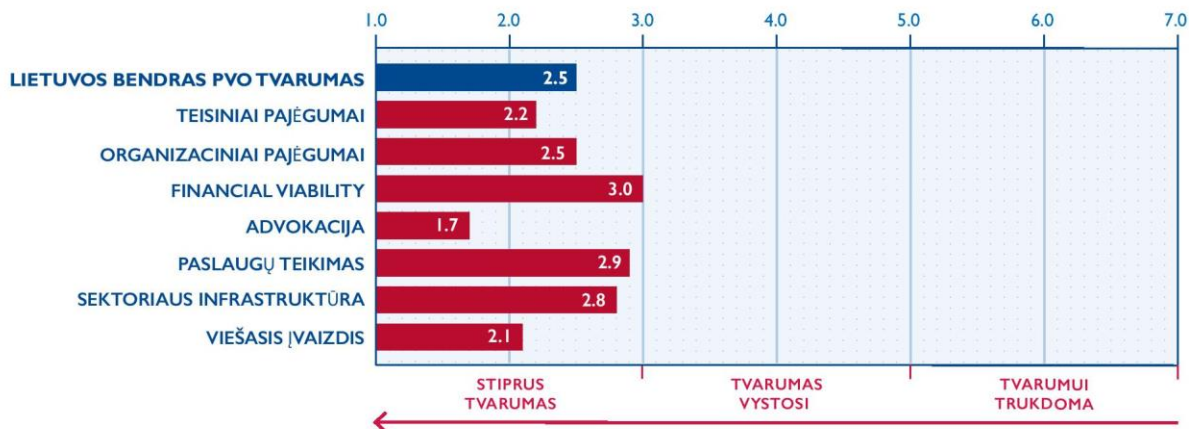

BENDRAS PVO TVARUMAS: 2.5

2021-ieji buvo dar vieni neramūs metai Lietuvai. Tęsiasi COVID-19 pandemija, kaimyninės Baltarusijos režimas organizavo masinę neteisėtą migraciją į šalį, o visuomenę supriešino pandemijos ribojimai ir žmogaus teisių klausimai.

Pavasarij startavus COVID-19 skiepų kampanijai, metai Lietuvoje prasidėjo optimistiškai. Metų pabaigoje, apie 65 proc. Lietuvos gyventojų buvo visiškai paskiepyti, o apie trečdalis atsisakė skiepytis. Rudenį Lietuvai smogė ketvirtoji infekcijos banga. Susirgimų skaičius pasiekė 2020 m. antrosios bangos aukštumą, išaugo hospitalizacijos atvejų ir mirčių skaičius.

2021 metais Lietuvoje užregistruota apie 4 000 neteisėtos migracijos atvejų, keturiasdešimt kartų daugiau nei 2020-aisiais. Migracijos bangą iššaukė Baltarusijos režimas, pakvietęs būsimus prieglobsčio prašytojus iš Viduriniųjų Rytų atvykti į Minską ir kirsti Europos Sąjungos sieną. Lietuva skubiai stiprino sienų apsaugą: mobilizavo daugiau pasienio patrulių, pasitelkė kariuomenę ir statė fizines užtvanas. Be to, buvo peržiūrėtos ir pakeistos prieglobsčio prašymo procedūros, įteisinusios migrantų apgrėžimą, ir plečiama apgyvendinimo ir maitinimo infrastruktūra, kuri buvo nepritaikyta tokiam migrantų antplūdžiui. Žmogaus teisių aktyvistai kritikavo Lietuvos atsaką, ypač leidimą didžiąją migrantų dalį priverstinai grąžinti į Baltarusiją.

Nepaisant pandemijos ir migracijos iššūkių, šalies ekonomika toliau augo, o BVP 2021 m. pakilo 5,1 proc.

2020 m. spalį darbą pradėjo nauja, vidurio dešinės ir dviejų liberalių partijų koalicijos suformuota Vyriausybė. Ji 2021 m. jau vykdė savo programą, kuri numatė naujus žmogaus teisių įstatymus. Kilus masiniams, priešiška nusiteikusių PVO kurstomiems protestams, Vyriausybė buvo priversta atsisakyti kai kurių planų.

Europos Komisijos 2021 m. Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje padaryta išvada, kad pilietinė erdvė Lietuvoje liko atvira. Ataskaitoje pažymėta, kad šalies valdžia teikė finansinę paramą PVO ir taip padėjo mažinti pandemijos suvaržymų poveikį organizacijoms. Verslo įmonėms taikomas subsidijų mechanizmas pirmą kartą buvo pritaikytas ir PVO. Ataskaitoje taip pat pažymėta NVO fondo reikšmė teikiant tvarią institucinę paramą PVO.

PVO tvarumas 2021 m. liko stabilus. Vienintelė jo dimensija, kurioje užregistruotas nedidelis teigiamas pokytis, buvo paslaugų teikimas. Šis rodiklis šiek tiek pagerėjo, nes vietos valdžios institucijos daugiau domėjosi paslaugų teikimo perdavimu PVO, o PVO išplėtė savo siūlomų paslaugų spektrą. PVO aktyviai dalyvavo rengiant teisės aktus, tačiau reikšmingų reformų sektoriaus teisinėje aplinkoje nepasiekė. PVO aktyviai tęsė advokaciją, bet be didesnio pokyčio šioje srityje. Vyriausybės parama palaikė sektoriaus organizacinius pajėgumus ir finansinį tvarumą per visus anuosius pandemijos metus. Nors keletas PVO rengė viešąją tvarką trikdančius masinius

protestus, visuomenės pasitikėjimas sektoriumi augo, todėl sektoriaus viešasis įvaizdis visuomenėje apskritai nepakito.

2021 m. pabaigoje, Lietuvoje iš viso buvo įregistruota apie 34 000 organizacijų, kurios veikė kaip asociacijos, labdaros fondai ir viešosios įstaigos. Metines ataskaitas Registrų centrui pateikė apie 14 000 PVO, o tai rodo, kad daugiau nei pusė registruotų organizacijų buvo neaktyvios. Registrų centras per metus išregistravo apie 3 700 organizacijų.

TEISINIAI PAJĖGUMAI: 2.2

PVO teisinė aplinka 2021 m. reikšmingai nesikeitė. Vienintelis ryškesnis pokytis buvo Viešųjų įstaigų įstatymo pataisos, kuriomis buvo panaikinta prievolė organizacijų vadovus samdyti pagal darbo sutartį. Šiuos, kaip ir kitus darbo santykius, organizacijoms leista įteisinti savanoriško darbo sutartimi.

PVO toliau registravosi ir veikė pagal Asociacijų, Labdaros ir paramos fondų ir Viešųjų įstaigų įstatymus. Registracija paprastai vyksta greitai ir sklandžiai, ją galima atlikti internetu. Tų organizacijų, kurios buvo registruojamos ne internetu, registracija 2021 m. vėlavo, nes COVID-19 apribojimai labai sumažino notarų galimybes aptarnauti klientus.

2020 m. Registrų centras įvedė NVO žymą, kurią tam tikrus kriterijus atitinkanti PVO gali pridėti prie savo profilio NVO registre, nurodydama, kad ji yra viešosios naudos organizacija. 2021 m. Vyriausybė ir donorų bendruomenė vis dažniau naudojo NVO žymą kaip tinkamumo finansavimui kriterijų. 2021 m. daugiau nei 1 000 organizacijų įregistravo NVO žymą, o keturios neteko NVO žymos po atsitiktinių patikrinimų. 2021 m. NVO žymą buvo įregistravę apie 1 700 organizacijų.

Nors Lietuvoje PVO veikia laisvai ir nevaržomai, lakydamosi įstatymų, kai kuriose mažesnėse savivaldybėse pasitaikė bandymų destabilizuoti PVO veiklą. Pavyzdžiui, buvo atvejų, kai vietos valdžia integruodavo disruptyvius narius, trukdančius asociacijoms priimti sprendimus. Teisinis savivaldybės nekilnojamojo turto panaudos reglamentavimas leidžia vietos politikams suteikti nemokamas patalpas jiems patinkančioms PVO.

2021 m. asmens duomenų naudojimą prižiūrinčios institucijos grasino nubausti „Karštų pėdų“ skaidrumo iniciatyvą. „Karštos pėdos“, judėjimo „Media4Change“ ir tiriomosios žurnalistikos centro „Siena“ bendra iniciatyva konsolidavo viešus duomenis apie politikus ir aukštus postus užimančius pareigūnus bei viešuosius pirkimus ir sukūrė priemonę, padedančią žurnalistams tirti galimus interesų konfliktus. Buvo ir kitų atvejų, kai politikai ir valstybės tarnautojai vengė teikti informaciją PVO, prisidengdami ES Bendrųjų duomenų apsaugos reglamentu (BDAR). Tokiai strategijai stipriai pasipriešino žurnalistų bendruomenė, paremdama visuomenės teisę į informaciją. Paskutinę metų dieną buvo priimta Visuomenės informavimo įstatymo pataisa, kuri išplėtė viešojo asmens apibrėžimą, užkirsdama kelią asmenims, gaunantiems pelną iš viešųjų pirkimų, prisidengti BDAR.

PVO gali užsidirbti parduodamos prekes ir paslaugas. Tačiau jos privalo mokėti tokį patį pelno mokestį kaip ir verslo įmonės: mažosios PVO moka 5 proc., o didžiosios – 15 proc. nuo visų parduodamų prekių ir paslaugų. Uždirbtos pajamos neapmokestinamos pelno mokesčiu, jei jos per dvejus metus panaudojamos viešajam interesui tenkinti.

PVO taip pat gali varžytis dėl valstybės kontraktų. Įvairiuose politikos dokumentuose Vyriausybė įsipareigojo didinti viešųjų paslaugų perdavimą privatiems paslaugų teikėjams. 2021 m. šis procesas perėjo į savivaldos lygmenį. Savivaldos įstaigos taiko skirtingas paslaugų perdavimo PVO procedūras. Kai kurios jų apskunkina paslaugų pirkimą iš PVO, paslaugų sutartyse keldamos perteklinius finansinės informacijos ir kitus reikalavimus.

2021 m. Vyriausybė patikslino pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo statuso taikymą. PVO, dalyvaujančios mažos apimties (iki 30 000 eurų) pirkimuose, nebelaikomos perkančiosiomis organizacijomis, joms taikoma mažiau administracinių reikalavimų.

PVO remiantys fiziniai asmenys negauna jokių mokesčių lengvatų, tačiau gali skirti 1,2 proc. savo pajamų mokesčio pasirinktoms PVO. Įmonės, parėmusios PVO, gali nuo valstybei mokamo pelno mokesčio nuskaičiuoti dvigubai didesnę suteiktai paramai sumą.

2021 m. PVO turėjo mažai galimybių gauti teisinę pagalbą. Skėtinės organizacijos, NVO teisės institutas ir NVO informacijos ir paramos centras (NIPC) ir toliau rengė mokymus ir konsultacijas teisiniais PVO darbo aspektais. PVO teiškiai samdyti projektų pagrindu dirbančius teisininkus, o teisines paslaugas teikiančios įmonės neįžvelgia bendradarbiavimo su PVO naudą.

ORGANIZACINIAI PAJĖGUMAI: 2.5

2021 m. organizaciniai PVO pajėgumai nedaug pakito. Stipriosios, aktyviai veikiančios organizacijos pagerino techninę bazę ir, pandemijos metu perėjusios į virtualią erdvę, išplėtė rėmėjų ratą. Organizacijos, sustabdžiusios veiklą pandemijos metu, priešingai – prarado rėmėjus ir kontaktus. Ekspertų vertinimu, maždaug pusė Lietuvos PVO, ypač mažesnės organizacijos, aptarnaujančios vyresnius žmones bei teikiančios paslaugas, kurioms būtinas fizinis kontaktas su klientais, 2021 m. buvo neaktyvios.

Lietuvos PVO turėjo daug galimybių stiprinti organizacinius pajėgumus. 2021 metais mažiausiai 200 organizacijų dalyvavo tikslinėse Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) ir Europos ekonominės erdvės Norvegijos finansinio mechanizmo finansuojamo Aktyvių piliečių fondo (APF) programose. Valstybės subsidijos, skirtos pandemijos padariniams mažinti, taip pat leido PVO investuoti į organizacinių pajėgumų stiprinimą. Šias lėšas, kurias galima buvo naudoti savo nuožiūra, PVO pirmiausia skyrė techninei bazei ir personalui išlaikyti.

Internete vykdomos projektinės veiklos padėjo PVO pasiekti įvairias auditorijas. Pavyzdžiui, „Transparency International“ Lietuvos skyrius pastebėjo tarptautinės auditorijos augimą ir padidėjusį savanorių iš šalies regionų skaičių. Vis tik per metus atsirado interneto nuovargis ir pasiekti auditorijas tapo vis sunkiau.

Dauguma PVO yra aiškiai apibrėžusios veiklos sritis ir veiklas. Skėtinės organizacijos skatina nares rengti strateginius planus ir padeda planuoti programas. Platesnės sistemos, per kurias PVO bendradarbiauja su valdžia, vis labiau skatina strateginį planavimą. Pavyzdžiui, 2020 m. Regioninės plėtros įstatymas nustatė, kad PVO turi dalyvauti kuriant regionines ekonomines ir socialines strategijas, ir tai leidžia organizacijoms regioninėje plėtroje rasti nišą savo veiklai. Taip pat vietos lygmeniu įsitvirtina „protingo kaimo“ koncepcija, pagal kurią įvairių veikėjų grupės kuria strategijas naujam ES „LEADER“ programos finansavimo ciklui. Nepaisant šių pokyčių, nedaug organizacijų turi strateginę viziją, o nemažai regioninių PVO rengia programas, orientuodamosi į finansavimo galimybes. Pandemija taip pat apsunkino renginių ir paslaugų planavimą.

Daugelis PVO ir toliau veikia be valdybų. Mažąsias PVO, steigiamas pagal Viešųjų įstaigų įstatymą (viešojo įstaiga), dažnai steigia ir joms vadovauja tas pats asmuo. Asociacijos privalo turėti valdymo organus, tačiau pandemijos metu jie posėdžiavo rečiau. Visuotiniai susirinkimai vėlavo, o tai turėjo įtakos valdybų rotacijai ir atsiskaitymui valstybei. Nors kai kurių asociacijų nariai atsisakė dalyvauti internetu rengiamuose visuotiniuose susirinkimuose, daugelis šių organizacijų pasinaudojo tarp pandemijos bangų atsiradusia galimybe surengti susirinkimus gyvai.

ORGANIZACINIAI PAJĖGUMAI LIETUVOJE

Valdžios subsidijos padėjo išlaikyti PVO tokio paties lygmens personalą, koks buvo prieš pandemiją. Pagal įdarbinimo statistiką, 2021 m. PVO samdė iš viso 121 754 darbuotojus – kiek daugiau nei 2020 m., kai PVO dirbo 121 096 asmenys, ir 2019 m., kai bendras PVO darbuotojų skaičius buvo 121 506. Iš šio skaičiaus 884 asmenys dirbo labdaros ir paramos fonduose, 6 884 – asociacijose ir 113 986 – viešosios įstaigose. Apytiksliai 7 000 organizacijų, tarp jų mažiausiai 700 organizacijų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, įsteigtų kaip VŠĮ, 2019 m., 2020 m. ir 2021 m. samdė bent vieną darbuotoją. Iš viso PVO darbuotojai 2021 m. uždirbo apytiksliai 3,4 mlrd. eurų.

Įdarbinimas sektoriuje išliko nestabilus, kadangi kvietimai teikti paraiškas pagrindinėms valstybės finansuojamoms programoms vėlavo ir nebuvo paskelbti iki metų pabaigos. Nepastovus finansavimas verčia PVO samdyti nekvalifikuotą darbo jėgą, o visuomenė ir valdžia tikisi iš sektoriaus aukštos kokybės ekspertizės. 2021 m. Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga apklausė 500 iš apytiksliai 2 000 aktyviai veikiančių bendruomenių organizacijų. Apklausą atskleidė, kad 82 proc. kaimo vietovėse ir 67 proc. miestuose veikiančių organizacijų neturi apmokamo personalo. Tik 8 proc. kaimo organizacijų turėjo visus metus apmokamą darbo vietą, o 10 proc. samdė darbuotojus projektams; atitinkamai miestuose tokių organizacijų buvo 2 proc. ir 30 proc. Išimtis yra vaikų dienos centrai: akredituotiems centrams valstybė skiria finansavimą trejiems metams, ir šie centrai privalo samdyti socialinius darbuotojus ir kitą kvalifikuotą personalą.

Pilietinės visuomenės instituto rengiamas Pilietinės galios indeksas, įvertinęs vadinamąją pandemiją savanorystę, padarė išvadą, kad 2021 m. aktyviai savanoriavo apie 9 proc. Lietuvos gyventojų. Panašus savanoriavimo lygmuo buvo ir prieš pandemiją: mažiau nei 1 proc. gyventojų pradėjo savanoriuoti pandemijos metu. Žmonės, kurie jau anksčiau savanoriavo, pakeitė savanorystės sritis ir organizacijas. Tradicinė bendruomeninė savanorystė sumažėjo, taip pat 2021 m. sumažėjo savanorystė ligoninėse, kuri buvo itin gausi pirmaisiais pandemijos metais. Įspūdingai išaugo savanoriaujančiųjų skaičius Raudonojo kryžiaus organizacijoje ir kitose PVO, kurios organizavo atsaką neteisėtai migracijai iš Baltarusijos.

Remiantis Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungos apklausa, 41 proc. miestų ir didmiesčių PVO ir 77 proc. organizacijų kaimo vietovėse turėjo joms priklausančias arba nuomavo patalpas. PVO kaimo vietovėse dažnai gauna savivaldybei priklausančias patalpas panaudai arba už jas moka minimalų mokestį. Informacinės ir komunikacijų technologijos yra lengvai prieinamos PVO, o visą šalį dengia kokybiškas interneto ryšys.

FINANCIAL VIABILITY: 3.0

PVO finansinis gyvybingumas 2021 m buvo stabilus.

PVO ir toliau yra labai priklausomos nuo valstybės finansavimo, kuris buvo ypač svarbus pandemijos metu. Pandemijos padariniams sumažinti Vyriausybė išdalino 2,6 mln. eurų subsidijų 498 PVO. Šios subsidijos, kurių didžiausios siekė 20 000 eurų, o vidutinis dydis buvo 7 000 eurų, buvo skirtos socialinėje srityje veikiančioms PVO. Organizacijos galėjo subsidijas panaudoti savo nuožiūra: gerinti materialinę bazę, išmokėti atlyginimus, organizuoti savanorystės veiklas, apmokyti svanorius ir darbuotojus. Raudonasis kryžius ir Maisto bankas gavo papildomą valstybės finansavimą savanorių organizavimo pandemijos metu kaštams padengti.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2021 m. tęsė paramos PVO programas. SADM skyrė 637 000 eurų penkiolikos nacionalinių PVO ir 790 000 eurų šešiolikos PVO skėtinių organizacijų stiprinimui. Vietos bendruomenių organizacijoms buvo skirta beveik 2,2 mln. eurų. Greta finansavimo, kurį tiesiogiai gavo PVO, 2021 m. SADM programa apmokėjo konsultantų darbą dešimtyje savivaldybių. Konsultantai padėjo vietos bendruomenėms parengti labiau ambicingus projektus. Nuo programos pradžios 2014 m. valdžia kasmet skiria apie

2 mln. eurų vietos bendruomenių organizacijoms finansuoti. Šios finansavimo sumos ir nacionalinio biudžeto santykis laikui bėgant gerokai mažėjo: bendruomenėms skirta biudžeto dalis pradžioje sudarė 0,3 proc., o 2021 m. ji tesiekė 0,13 proc. šalies biudžeto.

Vaikų dienos centrų finansavimas išaugo daugiau nei 2 mln. eurų, palyginti su praėjusiais metais, ir siekė 7,5 mln. eurų. Dėl naujai įvestų akreditavimo standartų finansavimas tapo tikslingesnis ir dosnesnis. Priklausomai nuo centrą lankančių vaikų skaičiaus PVO skiriama nuo 17 300 eurų iki 21 300 eurų per metus. 454 akredituoti vaikų dienos centrai gavo tęstinį finansavimą trejiems metams, ir tai leidžia geriau planuoti veiklas ir personalą.

Išskyrus finansavimą vaikų dienos centrams, šalies valdžia ir savivalda skiria finansavimą vieniems metams. Dažniausiai lėšos organizacijas pasiekia gana vėlai, bet už jų panaudojimą turi būti atsiskaityta iki tų pačių kalendorinių metų pabaigos. PVO kritikuoja šią tvarką, nes ji trukdo efektyviai įsisavinti lėšas, dėl jos prastėja programų kokybė ir tęstinumas.

Sektorius buvo ypač nusivylęs SADM vykdomu NVO fondo administravimu. Ilgai lauktas paramos mechanizmas paskelbė pirmąjį kvietimą teikti paraiškas 2021 m. spalio 22 d., o projektai turėjo būti įgyvendinti iki tų pačių metų gruodžio 31 d. Reikalavimus atitinkantys projektai buvo finansuojami eilės tvarka pagal gavimo datą. Fondas skyrė 1 268 mln. eurų 56 projektams.

Skirtingos valdžios įstaigos naudoja skirtingas kompiuterines programas ir administravimo sistemas. Sektorius labiausiai kritikavo SADM projektų valdymo programą, kurią naudojo ir NVO fondas. PVO gyrė Europos socialinio fondo agentūros Alternatyvių investicijų detektorijų (AID) už lankstumą ir efektyvią pagalbą, kuri stiprina organizacijas ir kartu sudaro sąlygas eksperimentavimui ir inovacijoms. AID 2,6 mln. investicinis mechanizmas startavo 2020 m. rugpjūtį ir tęsėsi per visus 2021 metus.

SADM duomenimis, 2021 m. savivaldybės skyrė 35,5 mln. eurų 4 800 PVO. Finansavimo lygmuo buvo nevienodas ir svyravo tarp 37,46 euro gyventojui Kauno savivaldybėje ir 0,06 euro Šiaulių rajono savivaldybėje. PVO skundėsi, kad skirtingos vertinimo sistemos ir reikalavimai, taikomi savivaldos lygmeniu, apsunkina priėmimą prie fondų. Pavyzdžiui, skirtingi Klaipėdos savivaldybės padaliniai taiko skirtingus reikalavimus ir procedūras finansuodami vietos NVO. PVO sunku sekti finansavimo galimybes, o dokumentų parengimas įvairių fondų konkursams atima daug laiko. Dėl šių priežasčių konkurenciją finansavimui gauti yra nedidelė, o vietos valdžia skundžiasi, kad poreikis finansavimui nėra pakankamas.

Svarbiausias Lietuvoje veikiantis užsienio fondas yra Aktyvių piliečių fondas (APF), kurį administruoja Atviros Lietuvos fondas. 2021 m. jis finansavimui papildomai skyrė 600 000 eurų. Ši suma papildė anksčiau skirtą 9 mln. eurų fondą, kurio 5,6 mln. buvo išdalinti pirmajam programiniam ciklui (2020-2023) finansuoti. APF, kuris veiks iki 2024 m. pabaigos, naujų subsidijų 2021 m. neskyrė.

Fizinių asmenų pajamų mokesčio dalis, skirta nepelno organizacijoms (tarp jų ir valstybės finansuojamoms nepelno įstaigoms, tokioms kaip mokyklos, ligoninės, politinės partijos ir menininkai) išaugo 1,2 mln. eurų, palyginti su praėjusiais metais, ir 2021 m. pasiekė 21,3 mln. eurų. Šio prieaugio didžiausia dalis – 0,9 mln. eurų – teko PVO. Fizinių asmenų, skyrusių pelno mokesčio dalį PVO, skaičius kiek paaugo: nuo 317 400 2020 m. iki 318 000 2021 m. Beveik 18 proc. visų skirtų lėšų teko organizacijoms, dirbančioms su vaikais ir šeimomis, tarp jų ir ugdymo įstaigoms, tokioms kaip vaikų darželiai. Fizinių asmenų skiriama mokesčių dalis yra pagrindinis gyvūnų globos finansavimo šaltinis. Pavyzdžiui, „Penkta koja“, kuri nuolatos yra tarp daugiausia lėšų surenkančių šio mechanizmo dalyvių, keletą metų kasmet surenka daugiau nei 200 000 eurų.

Internetinė sutelktinio finansavimo platforma „Aukok.lt“ 2021 m. surinko 578 000 eurų. Ši suma yra didesnė nei sutelkta priešpandeminiais metais, tačiau gerokai mažesnė nei 2020 m., kai buvo sutelkta 907 000 eurų pandemijos padariniams šalinti.

Kasmetiniai TV lėšų rinkimo koncertai liko populiarūs, bet 2021 m. nesumušė lėšų rinkimo rekordų. Pavyzdžiui, „Maisto banko“ kasmetinis labdaros koncertas 2021 m. surinko 165 000 eurų, 2020 m. – 241 000 eurų, 2019 m. – 207 000 eurų. Dėl pandemijos PVO sustabdė kontaktinius lėšų rinkimo renginius, taip pat vyko mažiau įvairių renginių, kuriuos PVO galėjo išnaudoti lėšoms telkti.

Statistikos departamento duomenimis, verslo parama PVO 2021 m. siekė maždaug 100 mln. eurų. Ši suma lieka stabili keletą pastarųjų metų. Aplinkosaugos organizacijos, tokios kaip Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas, 2021 m. džiaugėsi padidėjusia verslo parama, kadangi verslai labiau stengėsi matuoti ir kompensuoti CO₂ emisijas.

Organizacijos, kurios jau keletą metų pardavinėjo paslaugas, 2021-aisiais uždirbo daugiau. Pavyzdžiui, „Inovatorių slėnis“ Zarasų rajone pradėjo keletą naujų iniciatyvų, pritaikytų COVID-19 suvaržymams, tokių kaip edukacijos atvira ore, savanorių stovyklos ir fotografijų konkursai. Vis tik paslaugų rinkoje naujokų buvo nedaug, galbūt iš dalies dėl pandemijos sukeltų sutrikdymų.

PVO finansų apskaitos ir ataskaitų kokybė lieka prasta. 2021 m. įsigaliojo teisiniai pakeitimai, kurie leidžia organizacijoms nesamdyti profesionalių apskaitos specialistų. Kai kurios organizacijos džiaugėsi sumažėjusiais biurokratiniais reikalavimais, tačiau kitos sunerimo dėl šių pakeitimų galimo neigiamo poveikio PVO finansų valdymui. Nepriklausomą finansų auditą vykdo tik didesnės, labiau pasiturinčios nacionalinės PVO. Lėšos auditui dažniausiai yra numatomos PVO organizacinių pajėgumų stiprinimo programose, tačiau sprendimai finansuoti programas dažniausiai priimami per vėlavimus, todėl nelieka laiko kokybiškam auditui.

ADVOKACIJA: 1.7

Atstovavimas interesams išlieka stipriausia PVO tvarumo dimensija, o PVO per keletą šalių, regionų ir vietos lygmens mechanizmų ir toliau dalyvauja valdžiai priimančiais sprendimais.

2021 m. naują dvejų metų kadenciją pradėjo Nacionalinė nevyriausybinė organizacijų taryba. Ši Taryba, nuo 2014 m. veikusi prie SADM, 2021 m. persikėlė prie Vyriausybės kanceliarijos. Todėl paaugštėjo jos statusas, ir tai pademonstravo, kad sektorius yra svarbus visuose valdžios veiklos baruose, ne tik socialinėje srityje.

2021 m. PVO aktyviai dalyvavo rengiant nacionalines strategijas. Įsteigus naujo ES finansinio mechanizmo Priežiūros komitetą, į jį buvo pakviestos įvairiose programų srityse veikiančios PVO. PVO atstovai taip pat dalyvavo tarpžinybinėje grupėje, plėtojančioje Atviros vyriausybės koncepciją. Buvo rengiamos viešos konsultacijos, PVO teikė siūlymus Atviros vyriausybės partnerystės veikloms. Nacionalinė bendruomeninių organizacijų taryba inicijavo Vyriausybės Viešojo valdymo tobulinimo plano aptarimą. Ji sutelkė žurnalistus ir ekspertines organizacijas diskusijai, pabrėžiančiai plano svarbą, kadangi šis planas formuoja pagrindus viešųjų paslaugų perdavimui ir finansavimui ateinančių dešimtmetį. Taryba taip pat pabrėžė koordinavimo trūkumą rengiant šį planą bei Atviros vyriausybės koncepciją ir paskatino dialogą tarp šias strategijas rengiančių darbo grupių.

PVO ir valdžios bendradarbiavimas teisėkūroje gerėjo. 2020 m. birželį Seimas priėmė Lobistinės veiklos įstatymo pataisas, kurios leido viešojo intereso organizacijoms registruotis „įtakdariais teisėkūrai“. Užsiregistravusios PVO deklaruoja atstovavimo savo interesams tikslus ir gauna tam tikrų privilegijų, tokių kaip teisė gauti informaciją apie teisėkūros projektus jų veiklos srityje ir galimybę dalyvauti darbo grupių posėdžiuose. Daugiau nei 30 organizacijų registravosi įtakdariais ir deklaravo interesą daryti įtaką tam tikriems įstatymams. Šios organizacijos prisidėjo prie daugiau nei 200 teisės aktų. PVO turėjo įvairių galimybių dalyvauti teisėkūroje per skėtines organizacijas, o Seimo nariai kreipėsi į PVO, prašydami ekspertizės incijuojamiems naujiems įstatymams ir įstatymų pakeitimams.

2020 m. buvo įsteigta dešimt Regionų plėtros tarybų, kurių paskirtis – planuoti ir stebėti socialinius bei ekonominius pokyčius regionuose ir priimti atitinkamus finansavimo sprendimus. Pagal įstatymą kiekvienoje taryboje veikia patariamoji grupė, kurią sudaro darbdavių, profesinių sąjungų, vietos bendruomenės ir ne mažiau

kaip penkių PVO atstovai. Nors šiose tarybose dalyvaujančios PVO labai norėjo spręsti strateginius klausimus, daugumos tarybų steigimas užsitęsė, ir 2021 m. jos užsiėmė tik procedūriniais klausimais.

Toliau plėtėsi „Transparency International Lietuva“ palaikoma dalyvaujamojo biudžeto iniciatyva. 2021-aisiais 22 iš 60 savivaldybių įgyvendino dalyvaujamąjį biudžetą, įtraukdamos piliečius į sprendimų priėmimą skirstant viešuosius finansus. Tačiau apskritai bendruomeninės organizacijos išnaudojo ne visas galimybes dalyvauti įtaką savivaldai. Tik nedaugelis sekė politikų darbotvarkes ir įsitraukė į sprendimų priėmimą, net jei šie sprendimai tiesiogiai veikė pačias organizacijas ar jų klientų grupes.

2021 m. gegužę Lietuvos šeimų sąjūdis surengė Didįjį šeimų gynimo maršą, į kurį susirinko apie 10 000 žmonių, pasisakančių prieš Stambulo konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo ratifikavimą, taip pat prieš įstatymus dėl partnerystės, narkotinių ir psichotropinių medžiagų dekriminalizavimo, nelietuviškų rašmenų įteisinimo asmens dokumentuose. 2021 m. Šeimų sąjūdis surengė keletą viešąją tvarką trikdančių akcijų, ragindamas Vyriausybę atsistatydinti, o visuomenę imtis veiksmų, tokių kaip „tradicinių šeimos vertybių gynimas“ ir protestas prieš COVID-19 apribojimus. Žmogaus teisių grupės, remiamos pagrindinių žiniasklaidos priemonių, priešinosi šiam judėjimui peticijomis ir kreipimusi į politikus. Tačiau audringi protestai, regis, politikams turėjo didesnės įtakos: Stambulo konvencijos ratifikavimas buvo dar kartą atidėtas, o Partnerystės įstatymo svarstymas neįvyko.

Lietuvos LGBTQ+ grupės 2021 m. rugsėjį organizavo „Kaunas Pride“ eitynes. Miesto savivaldybė žygio nepalaikė, o triukšmingos piliečių grupės protestavo prieš renginį. Siekiant išvengti incidentų, 2 000 eitynių dalyvių saugojo gausus policijos būrys.

Reaguodami į neteisėtą migraciją per sieną su Baltarusija banga, Lietuvos Raudonasis Kryžius ir Lietuvos pabėgėlių taryba stebėjo nelegalių migrantų situaciją, rengė ataskaitas ir pasisakė už migrantų teises, įskaitant migrantų vaikų teisę į mokslą.

Nors PVO paprastai vengia įsitraukti į brangiai kainuojančius ir ilgai trunkančius teisinius procesus, Baltijos aplinkos forumas (BAF) 2021 m. laimėjo svarbią bylą. Istorija prasidėjo dar 2019 m., kai ši organizacija padavė į teismą Aplinkos ministeriją dėl stabdomos Punios šilo rezervato plėtros. Pralaimėjęs visų instancijų teismus Lietuvoje, BAF kreipėsi į ES Teisingumo Teismą, kurio nusprendis buvo jam palankus. Byla buvo reikšminga ne tik tuo, kad pasiekė ES teismą, bet ir tuo, kad pirmą kartą aplinkos apsaugos srityje veikianti Lietuvos PVO buvo pripažinta ginanti viešąjį interesą. Sutelktinio finansavimo būdu BAF teisinėms išlaidoms padengti buvo surinkta daugiau nei 3 400 eurų, o 5 000 asmenų pasirašė peticiją, palaikančią BAF ieškinį.

2021 m. PVO pasisakė už Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo, priimto 2019 m., pataisas. Pagrindiniai PVO siūlymai buvo susiję su viešosios naudos organizacijos sąvokos tikslinimu ir NVO fondo finansavimo bei veiklos gerinimu. PVO taip pat siekė susiaurinti 1,2 proc. pajamų mokesčio gavėjų ratą ir šią teisę suteikti tik viešosios naudos PVO.

PASLAUGŲ TEIKIMAS: 2.9

2021 m. PVO paslaugų teikimas šiek tiek pagerėjo. Vietos valdžia labiau domėjosi paslaugų perdavimu PVO. Savo ruožtu PVO šiek tiek išplėtė savo teikiamų paslaugų spektrą nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Nors ankstesniais metais matytas spartus viešųjų paslaugų perdavimas PVO sustojo, naujasis licencijavimo modelis, pagal kurį 2021 m. pradėtos teikti vaikų dienos priežiūros paslaugos, žada paspartinti paslaugų teikimą kitose srityse. Be to, poveikio matavimas padėjo pertvarkyti paslaugų sektorių ir atverti naujus vaidmenis PVO. PVO taip pat teikė svarbias paslaugas, reaguodamos į pandemiją ir nelegalių migrantų krizę.

2021 m. PVO pradėjo teikti paslaugas naujose srityse, tokiose kaip aplinkos priežiūra, kurią finansuoja savivaldos institucijos, ir humanitarinė pagalba migrantams, kurią perka Vyriausybė. Šalies valdžia savivaldybėms perdavė iš įkalinimo įstaigų grįžusių asmenų palydėjimo funkciją. Nuo pat pradžių savivaldybės buvo labai skatinamos šias paslaugas perduoti nepelno organizacijoms, ir PVO greitai įsitvirtino šioje nišoje. Finansuojamos ES „LEADER“ programos lėšomis, vietos bendruomenių organizacijos kūrė ir pradėjo siūlyti paslaugas turizmo, edukacinės patirties ir poilsio srityse.

PVO darbas teikiant socialines paslaugas, ypač aptarnaujant pagyvenusius žmones savo namuose, 2021 m. sulaukė dar didesnio savivaldos dėmesio. Kauno ir Klaipėdos miestai didžiąją dalį savo paslaugų pagyvensiems žmonėms perdavė PVO ir greitai pajuto naudą. PVO teikia kokybiškas ir efektyvias paslaugas, kurias vertina jų klientai. Sutartis su PVO sudarė ir mažesnės savivaldybės, įskaitant Rokiškio ir Lazdijų. Savivaldybės, kurioms nepavyko rasti potencialių tiekėjų tarp vietos organizacijų, aktyviai ieškojo nepelno organizacijų kitose savivaldybėse ir skėtinių PVO kontaktų.

Pritaikius naują įstatymą ir licencijavimo modelį, visos vaikų dienos centrų paslaugos buvo perduotos PV. Šis modelis bus taikomas ir kitoms socialinėms

paslaugoms nuo 2022 m. Licencijavimo modelis pranašesnis už projektų finansavimą ir viešuosius pirkimus, nes suteikia vienodas galimybes visoms organizacijoms – biudžetiniai subjektai ir PVO turi vienodas galimybes gauti patalpas ir kitus valstybės išteklius bei gauti vienodą atlygį už darbą.

Išskyrus vaikų dienos centrus, 2020 m. į valdžią atėjusi naujoji Vyriausybė neskatino paslaugų perdavimo PVO taip stipriai kaip ankstesnė. Be to, savivaldos institucijų požiūris į paslaugų perdavimą nebuvo vieningas: kai kurios noriai pirko paslaugas iš PVO, o kitos ir toliau teikė pirmenybę biudžetinėms įstaigoms. Dėl šių tendencijų perduotų paslaugų procentas per metus iš esmės nepakito ir išliko apie 12 proc.

Paslaugas savo patalpose teikiančios PVO sunkiai konkuravo su savarankiškais paslaugų teikėjais tapusiais savivaldybių padaliniais, kurie iš esmės tepakeitė savo teisinį statusą iš biudžetinės įstaigos į viešąją įstaigą. Šie padaliniai paprastai paveldi stiprią finansinę ir materialinę bazę, ir tai suteikia jiems konkurencinį pranašumą teikiant paslaugas.

Be to, 2021 m. gamtinių dujų kaina smarkiai išaugo, todėl sąskaitos už šildymą visoje šalyje padidėjo vidutiniškai 90 proc. ir neigiamai paveikė PVO, teikiančias paslaugas iš savo patalpų. Vyriausybė nenustatė mechanizmo, kuris padėtų sumažinti padidėjusių šildymo išlaidų našta PVO biudžetams.

2021 m. pradėtas taikyti socialinio poveikio obligacijų mechanizmas. Juo naudodamiesi privatūs investuotojai iš anksto finansuoja PVO ar socialinių įmonių teikiamas paslaugas, o Vyriausybė perka investicijas ir grąžina investuotą sumą su palūkanomis, jei pasiekiami sutarti rezultatai. Be to, savivaldybės vis labiau įsivaino poveikio pirkimų koncepciją, kai jos perka rezultatus (poveikį), o ne finansuoja konkrečias paslaugas. Pavyzdžiui, Kėdainių savivaldybė pasikloviė PVO kompetencija nustatant rezultatų rodiklius poveikio pirkime, kuriuo siekė panaikinti kliūtis, trukdančias vaikams pasinaudoti neformalioju ugdymu. Klaipėdos miesto savivaldybė PVO taip pat patikėjo paslaugų vyresnio amžiaus žmonėms efektyvumo vertinimą.

2019 m. pristatyta rezervuotųjų pirkimų priemonė, skirta supaprastinti viešųjų pirkimų procedūras PVO, praktikoje nepasiteisino. Priemonei trūko Viešųjų pirkimų tarnybos palaikymo, o savivaldybių administracijos nežinojo, kaip ją panaudoti, arba nebuvo motyvuotos keisti nusistovėjusių pirkimų praktiką.

Teikdamos paslaugas, PVO vis dažniau taiko socialinio verslo modelį. Pavyzdžiui, Klaipėdos bendruomenių asociacija adaptavo tarptautiniu mastu pripažintą dalyvaujamojo biudžeto modelį ir jį įgyvendino Klaipėdos savivaldybėje. Modelio įgyvendinimo gaires asociacija vėliau pristatė kelioms kitoms savivaldybėms.

Ne visos PVO teikiamos paslaugos pasirodė esančios finansiškai tvarios. 2021 m. ES struktūriniai ir investiciniai fondai neparėmė Socialinės integracijos instituto siūlomos socialinio taksi paslaugos, ir instituto patiriamos transporto priemonių išlaikymo ir kitos išlaidos, reikalingos riboto judumo asmenų vežimui padengti, gerokai viršijo uždarbį. Apskritai PVO finansavimo programos noriai finansuoja mokymus, bet neteikia subsidijų investicijoms į paslaugų infrastruktūrą.

SEKTORIAUS INFRASTRUKTŪRA: 2.8

Paramos sektoriui infrastruktūra per 2021 metus iš esmės nepasikeitė.

NVO informacijos ir paramos centras (NIPC) toliau bendradarbiavo su Nacionaline NVO koalicija (NNK) ir NVO teisės institutu, rengdamas mokymus PVO socialinių įmonių veiklos, ataskaitų rengimo ir atskaitomybės temomis. NIPC, Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų asociacija ir Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga teikė mentorystę vietos bendruomenėms įgyvendinant SADM finansuojamus projektus. NNK konsultavo PVO atstovus, deleguotus į Regioninės plėtros tarybas, įgaliojimų ir advokacijos strategijų klausimais.

APF toliau tobulino savo 65 remiamų organizacijų gebėjimus projektų valdymo, komunikacijos, finansinio raštingumo ir kitose srityse, kurias PVO nurodė kaip savo silpnąsias puses. ACF taip pat tęsė mentorystės programą ir NVO akademią – pusmečio išsamią PVO gebėjimų stiprinimo programą. 2021 m. šią akademią baigė 13 dalyvių ir buvo suformuota antroji 17 dalyvių grupė. APF pradėjo vertinti savo gebėjimų stiprinimo programų poveikį ir vertins jų sėkmę, remdamasis tokiais rodikliais, kaip PVO finansinių išteklių diversifikacija, organizuojamų kampanijų apimtis ir gautos licencijos.

Nors buvo gausu mokymų, kai kurių renginių kokybė PVO nuvylė, o kiti gerai paruošti mokymai aktualiomis temomis nesulaukė pakankamai dėmesio. Pandemijos įkvėptas entuziazmas galimybėms virtualioje erdvėje užleido vietą nuovargiui, ir organizatoriams buvo sunku pritraukti dalyvius į internetinius mokymus. Pasiūlai racionalizuoti NNK ir APF pradėjo dialogą, skirtą PVO gebėjimų stiprinimo tikslams ir rezultatams.

Kaip jau minėta, NVO fondas pradėjo veikti 2021 m. Numatyta, kad jis taps svarbiausiu PVO subsidijų teikėju šalyje. APF administruoja EEE / Norvegijos subsidijų mechanizmo lėšas, tačiau 2021 m. naujų subsidijų neskyrė.

Skėtinės organizacijos ir toliau veikė kaip tam tikrose srityse veikiančių PVO informacijos centrai. Pavyzdžiui, Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas rėmė savo nares, peržiūrėdamas jų metines ataskaitas ir matuodamas narių veiklos poveikį.

PVO nepakankamai naudojami tarptautiniai tinklai. Juose dalyvauti trukdo tai, kad organizacijos nežino apie tokius tinklus, regioninių PVO darbuotojai prastai moka užsienio kalbas, tinklaveika reikalauja didesnių išlaidų žmogiškiesiems ištekliams, be to, mažesės PVO abejoja dalyvavimo nauda. Gyvūnų gerovės organizacijos buvo išimtis – jos sėkmingai bendradarbiavo su Skandinavijos PVO, keitėsi patirtimi ir praktiniais sprendimais ieškant namų beglobiams gyvūnams. Bendradarbiavimas gyvūnų gerovės sektoriuje taip pat išaugo šalies viduje, nes PVO pagaliau pasiekė vieną poziciją dėl privalomo augintinių ženklinimo mikroschemomis.

Pandemijos metu išaugusi tarpsektorinė partnerystė išliko stipri sprendžiant nelegalios migracijos iššūkį. Reaguodamos į Baltarusijos valdžios organizuojamą didelio masto neteisėtą migraciją, PVO ir verslo įmonės susibūrė palaikyti Lietuvos pasienio policijos. Nepriklausomas žiniasklaidos kanalas „Freedom TV“ pradėjo lėšų rinkimo kampaniją „Laikykitės, pasieniečiai!“, kuri buvo skirta pareigūnų, sprendžiančių krizę Baltarusijos ir Lietuvos pasienyje, darbo atlygio priedams. Sukarinta visuomeninė organizacija Lietuvos šaulių sąjunga telkė savanorius stebėti neapsaugotas pasienio vietas, o Maisto bankas, Raudonasis kryžius ir kitos PVO teikė humanitarinę pagalbą migrantams.

SEKTORIAUS INFRASTRUKTŪRA LIETUVOJE

VIEŠASIS ĮVAIZDIS : 2.1

Bendrą PVO sektoriaus įvaizdį visuomenėje 2021 m. formavo ir teigiami, ir neigiami pokyčiai, todėl apskritai jis nepakito. Nors viešosios apklausos rodė augantį pasitikėjimą PVO ir augančią narystę nepelno organizacijose, sektoriaus įvaizdį temdė visuomenės susiskaldymas žmogaus teisių klausimais ir prieštarinai vertinamų PVO, kurios kurstė riaušes ir griovė visuomenės pasitikėjimą masiniais viešais protestais, iškilimas.

2021 m. visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Vilmorus“ NIPC užsakymu atliko kas dvejus metus rengiamą visuomenės nuomonės tyrimą dėl pasitikėjimo PVO. Tyrimas patvirtino augantį visuomenės pasitikėjimą sektoriumi – tendenciją, kuri tęsiasi nuo 2012 m. Visiškai visuomenės pasitikėjimas PVO nuo 2018 m.

išaugo 5,2 proc. ir pasiekė 57,2 proc. Tik 5,5 proc. respondentų nurodė, kad nepasitiki PVO.

Pilietinės visuomenės institutas 2021-aisiais paskelbė 2020 m. Pilietinės galios indekso (PGI) rezultatus. PGI duomenimis, pilietinė galia padidėjo iki 41,3 balo iš 100 galimų, o tai viršijo 2019 m. rekordą, kuris buvo 39,7 balo. Padidėjimą daugiausia lėmė pilietinio aktyvumo augimas, kuris pasiekė aukščiausią vidutinę vertę nuo 2007 m. – 44 balai iš 100. Tačiau visuomenės supratimas apie pilietinę įtaką visuomenėje, gerokai išaugęs 2016 m. ir toliau kilęs 2019 m., 2020 m. sumažėjo nuo 61,2 iki 55,7 punkto. Visuomenės vertinimu, pandemijos metu sumažėjo visų grupių, o labiausiai NVO ir vietos bendruomenių, įtaka. PGI taip pat matavo narystę organizacijose ir nustatė, kad narystė Lietuvos PVO nuo 2016 m. išaugo 20 proc. 53 proc. respondentų teigė priklausantys kuriai nors pilietinės visuomenės organizacijai, asociacijai ar judėjimui. Populiariausia buvo narystė vietos bendruomenių organizacijose. Joms priklausė 23 proc. respondentų.

Specialiųjų tyrimų tarnybos atlikto visuomenės nuomonės tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ metu buvo pateiktas klausimas apie pasitenkinimą gautomis paslaugomis. Didžioji dauguma (84,5 proc.) respondentų išreiškė pasitenkinimą PVO paslaugomis. Ta pati apklausa parodė, kad 41 proc. įmonių ir 36 proc. piliečių mano, kad PVO yra korumpuotos arba iš dalies korumpuotos; šie skaičiai yra žemiausi nuo 2011 m.

Lietuvos žiniasklaida demonstravo nevienodą požiūrį į PVO ir judėjimus. Aprašydama sektorių, pagrindinė žiniasklaida nubrėžė „gerus“ ir „blogus“ veikėjus atskyrusią ribą, „blogajai“ pusei priskyrė grupes, remiančias Šeimų žygį ir susijusias iniciatyvas. Šis precedento neturintis žiniasklaidos šališkumas dar labiau poliarizavo visuomenės požiūrį. Prieštarinai vertinamos PVO ir jų protesto akcijos, virtusios riaušėmis, taip pat sukėlė abejonių dėl sektoriaus vaidmens bei ketinimų ir diskreditavo masines viešąsias akcijas kaip priemonę svarbiems klausimams spręsti, nors PVO ir profesinės sąjungos daug metų sėkmingai organizavo taikius viešus protestus.

Viešajame diskurse dar labiau įsitvirtino NVO sąvoka. Kalbėdama apie PVO, žiniasklaida beveik nustojo vartoti sąvoką „visuomenininkai“, kuri visų pirma reiškia neasocijuotus piliečius, aktyviai dalyvaujančius visuomeniniame gyvenime. Tai padėjo pagerinti visuomenės suvokimą apie sektorių ir jo vaidmenį visuomenėje.

2021 m. PVO dalyvavo visose Vyriausybės darbo grupėse, kurios sprendė COVID-19 pandemijos klausimus, tačiau valdžia PVO laikė labiau informacijos šaltiniais, o ne kolegomis priimančiais sprendimus. Valdžios požiūris į PVO priklausė nuo organizacijų paramos Vyriausybės politikai. Valdžia aktyviai gyrė humanitarines organizacijas, padėjusias jai valdyti pandemiją ir migracijos krizes. Tačiau kai kurie politikai viešai užsipuolė PVO už tai, kad jos atkreipė dėmesį į žmogaus teisių pažeidimus elgiantis su neteisėtais migrantais ir apkaltino jas bandymu destabilizuoti šalį. Kai kurios žmogaus teisių organizacijos susilaikė nuo pažeidimų viešinimo, pasitikėdamos Vyriausybės pažadais pagerinti migrantų situaciją.

APF NVO akademijos dalyviai nurodė, kad jiems trūksta įgūdžių dirbant su verslu, o tai turi įtakos verslo nuomonei apie PVO. Tik kelios PVO yra parengusios savanoriškos veiklos iniciatyvas verslui. Viena labiausiai verslo

savanyrystę išplėtojusią organizaciją yra Maisto bankas. Verslo savanorių komandos yra pagrindinė darbo jėga Maiso banko sandėliuose.

Didžiosios nacionalinės organizacijos išmaniai informuoja apie savo veiklą. Jos yra aktyvios socialiniuose tinkluose ir skelbia ataskaitas. Kai kurios situacijos analizės, pavyzdžiui, Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo kasmet skelbiama Skurdo ir socialinės atskirties apžvalga, yra autoritetingi šaltiniai, kuriais remiasi Lietuvos valdžia bei tarptautinės institucijos ir žiniasklaida. Tačiau daugelis mažesnių PVO mano, kad jos turėtų sutelkti dėmesį į gerus darbus, o ne į savęs reklamavimą. Daugumai organizacijų ir toliau trūksta žmogiškųjų išteklių ir įgūdžių, reikalingų kokybiškai informacijos sklaidai.

„Transparency International Lietuva“ duomenimis, labai mažai organizacijų turi etikos kodeksus ar yra kodifikavusios vidines procedūras.

Ataskaitoje išreikšta ekspertų ir tyrėjų nuomonė nebūtinai sutampa su JAV Tarptautinės plėtros agentūros ir FHI 360 nuomone.